

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

دوره دهم - سال اول

تاریخ چاپ ۱۳۹۵/۵/۲

شماره چاپ ۱۰۲

شماره ثبت ۹۱

یک شوری

لایحه حفاظت از خاک

(در اجرای ماده «۱۴۱» آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی)

کمیسیون های ارجاعی

کشاورزی، آب و منابع طبیعی

اصلی:

آموزش، تحقیقات و فناوری - اقتصادی -

فرعی:

بهداشت و درمان - صنایع و معادن - عمران -

فرهنگی - قضائی و حقوقی

معاونت قوانین

اداره کل تدوین قوانین

باسمه تعالی

شماره ۵۳۱۰۷/۳۷۵۵۹

تاریخ ۱۳۹۵/۳/۳۱

معاونت امور مجلس رئیس جمهور

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۳/۱۶ موافقت کرد:

در اجرای ماده (۱۴۱) قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی
لوايح مندرج در فهرست پیوست که تأیید شده به مهر «دفتر هیأت دولت» است،
در دستور کار مجلس شورای اسلامی قرار گیرد.

اسحاق جهانگیری

معاون اول رئیس جمهور

شماره: ۵۰۵۱۸/۲۱۵۹۶

تاریخ: ۱۳۹۴/۲/۲۳

جناب آقای دکتر لاریجانی

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

لایحه حفاظت از خاک که به پیشنهاد مشترک سازمان حفاظت محیط زیست و
وزارت جهاد کشاورزی در جلسه مورخ ۱۳۹۴/۱/۳۰ هیأت وزیران به تصویب رسیده
است، برای طی تشریفات قانونی به پیوست تقدیم می شود.

حسن روحانی

رئیس جمهور

مقدمه (دلایل توجیهی):

با عنایت به اینکه مدیریت و بهره‌برداری از منابع خاک و جلوگیری از آلودگی و تخریب آن یکی از مهمترین چالشهای حال و آینده کشورهای در حال توسعه به ویژه کشورهای واقع در منطقه خشک و نیمه‌خشک از جمله ایران شناخته می‌شود و یکی از دلایل مهم مدیریت غیرعلمی و سوءرفتار با خاک در کشور، نبود قانونی جامع و فراگیر است که بتواند فعالیت‌های کلیه آحاد جامعه، دستگاهها و نهادهای مرتبط را در جهت جلوگیری از تخریب و آلودگی و مدیریت بهینه خاک کشور هماهنگ نماید، بنابراین به منظور حفظ پایداری خاک و حفاظت کمی و کیفی، کاربری صحیح و بهره‌برداری بهینه از خاک و جلوگیری از تخریب و آلودگی آن و احیاء، اصلاح و بهسازی خاکهای تخریب و آلوده‌شده، لایحه زیر برای طی تشریفات قانونی تقدیم می‌شود.

عنوان لایحه:

حفاظت از خاک

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این قانون، در معانی مشروح مربوط به کار

می‌روند:

الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ب- وزارت: وزارت جهاد کشاورزی

پ- خاک: پیکره‌ای طبیعی، متحول و پویا که حاصل مجموعه‌ای از واکنش‌های فیزیکی، شیمیایی و زیستی است و متأثر از آب، اقلیم و موجودات زنده در طی زمان بر روی پوسته زمین یا سنگ مادر به وجود می‌آید. این تعریف شامل خاک درجا و رسوبی نیز می‌شود.

ت- آلودگی خاک: پنخش یا آمیختن یک یا چند ماده خارجی به خاک به میزان، مدت، شدت و وسعتی که کیفیت فیزیکی، شیمیایی یا زیستی آن را به نحوی تغییر دهد که برای انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان و یا آثار و ابنیه زیان‌آور باشد. این تعریف آلودگی پوشش‌های آبرفتی و سنگی سطح زمین را نیز دربرمی‌گیرد.

ث- آلوده کننده: تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی که به هر نحو باعث آلودگی خاک شوند.

ج- کاربری خاک: نوع استفاده از خاک به عنوان بستری مناسب برای فعالیت‌های کشاورزی، منابع طبیعی، صنعتی، معدنی، خدماتی و امور زیربنایی

چ- تخریب خاک: کاهش توان تولید زیستی یا اقتصادی خاک یا ترکیبی از هر دو که ناشی از فعالیت‌های انسانی و شیوه‌های مختلف بهره‌برداری از خاک، به تفکیک کاربری‌های مختلف تعیین می‌شود.

ح- فرسایش خاک: جدا شدن ذرات خاک از محل خود، جابه‌جایی، انتقال و ترسیب آن توسط عوامل طبیعی یا انسانی دیگر

- خ- حاصلخیزی خاک: استعداد خاک در زمینه تأمین مواد مورد نیاز برای تغذیه و فراهم نمودن شرایط مناسب رشد گیاهان
- د- پایداری خاک: وضعیتی که در آن توان تولیدی بالقوه و بالفعل خاک در مدت طولانی حفظ شود.
- ذ- حفاظت خاک: مجموعه اقداماتی که به منظور پیشگیری و کنترل آلودگی و تخریب و فرسایش خاک و تبعات آن انجام می‌شود و موجب تقویت پایداری منابع خاک یا سبب افزایش حاصلخیزی آن می‌شود.
- ر- پایش خاک: اندازه‌گیری پیوسته یا متناوب ویژگی‌های خاک
- ز- ارزیابی اثرات زیست‌محیطی: مطالعاتی که با هدف پیش‌بینی و شناسایی مجموعه آثار و پیامدهای زیست‌محیطی احتمالی در چرخه عمر یک طرح (پروژه) صورت می‌گیرد و در قالب گزارش‌های ارزیابی اجمالی و تفصیلی تدوین می‌شود.
- ژ- کود: هر ماده آلی یا معدنی با منشأ طبیعی یا مصنوعی که به خاک یا گیاه اضافه می‌شود تا یک یا چند عنصر ضروری برای رشد گیاه را تأمین کند.
- س- سموم دفع آفات نباتی: کلیه ترکیبات آلی و معدنی که به منظور کنترل آفات نباتی، انباری و خانگی به صورت جامد، مایع و گاز به کار برده می‌شود.

ش- مطالعات خاک‌شناسی: مطالعات پایه خاک‌شناسی که به بررسی عوامل مؤثر در تشکیل، رده‌بندی خاک و تهیه گزارش فنی و ترسیم حدود و مرز خاکها بر روی نقشه برای کاربری‌های موردنظر می‌پردازد.

ص- الگوی کشت: نظام کشاورزی با مزیت اقتصادی پایدار مبتنی بر سیاست‌های کلان کشور، دانش بومی کشاورزان و بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های (پتانسیل‌های) منطقه‌ای با رعایت اصول اکوسیستم فعالیت موجودات زیست‌بوم (اکوفیزیولوژیک) و تولید محصولات کشاورزی در راستای حفظ محیط زیست

ض- مواد آلاینده: هر نوع مواد یا عوامل فیزیکی، شیمیایی و زیستی (بیولوژیکی) که باعث آلودگی خاک گردیده و یا به آلودگی آن بیفزاید.

ط- اصول فنی بهره‌برداری پایدار: اصولی که بهره‌برداری از منابع خاک را با توجه به ظرفیت قابل تحمل و توان بازدهی آن منطبق با اصول آمایش سرزمین در راستای اهداف توسعه پایدار تدوین می‌کند.

ظ- خسارت: هرگونه ضرر و زیان مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از آلودگی یا تخریب خاک

ماده ۲- وزارت موظف است با همکاری سازمان و وزارت نیرو، راهبردها، سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مدیریت، حفاظت و بهره‌برداری پایدار از منابع خاک کشور را به نحوی که متضمن ارتقای کیفی منابع مذکور باشد، تهیه و برای تصویب به هیأت‌وزیران ارائه کند.

ماده ۳- اختیارات وزارت در حوزه حفاظت از خاکهای کشاورزی، نافی وظایف و اختیارات سازمان در حفاظت از سایر انواع خاکها که به موجب سایر قوانین پیش‌بینی شده است، نمی‌باشد.

ماده ۴- معیارها و شاخص‌های آلودگی و تخریب خاک و اصول فنی بهره‌برداری پایدار حسب کاربری‌های مختلف منابع خاک در آیین‌نامه اجرائی این قانون مشخص می‌گردد.

تبصره- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان و وزارت، نحوه محاسبه ارزش اقتصادی منابع خاک و هزینه‌ها و خسارات ناشی از آلودگی و تخریب خاک در اکوسیستم‌های مختلف در حسابهای ملی را تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران برساند.

ماده ۵- دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند مطابق مقررات مالی دولت و در مبادله موافقتنامه‌ها اعتبارات لازم جهت پیشگیری یا جبران خسارت ناشی از آلودگی و یا تخریب خاک را پیش‌بینی کنند.

ماده ۶- وزارت موظف است ظرف پنج‌سال برای خاکهای زراعی و باغی، نقشه‌های خاک و طبقه‌بندی اراضی در مقیاس یک‌بیست‌وپنج هزارم یا دقیق‌تر را تهیه کند.

تبصره- آن‌دسته از اراضی موضوع این ماده که نقشه‌های مذکور برای آنها در مقیاس یادشده، تهیه شده است، از شمول این ماده مستثنی می‌باشند.

ماده ۷- به منظور کنترل کیفیت مطالعات خاکشناسی و جلوگیری از انجام مطالعات موازی و تکراری خاکشناسی، وزارت مکلف است با همکاری سازمان، وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیرو، صنعت، معدن و تجارت و سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور نسبت به انجام موارد زیر اقدام نماید:

الف- تهیه دستورالعمل تدوین مطالعات خاکشناسی و تناسب اراضی و ابلاغ آن

ب- ایجاد بانک ملی اطلاعات خاک کشور

پ- تهیه نقشه‌های پهنه‌بندی خاک کشور از نظر کانی‌شناسی زیست‌محیطی و زمین‌شناسی پزشکی و کشاورزی برای استفاده بهینه از منبع خاک در راستای بررسی ظرفیت (پتانسیل) بیماری‌زایی خاک و تأمین امنیت غذایی و توسعه پایدار با در نظر گرفتن ساختار زمین‌شناسی و ژئوشیمیایی کشور

تبصره ۱- تمامی اشخاص مکلفند مطابق دستورالعمل ابلاغی وزارت عمل نموده و یک نسخه از نتایج مطالعات خود در این زمینه را به وزارت ارائه کنند.

تبصره ۲- هرگونه مطالعات خاکشناسی و تناسب اراضی برای کاربری‌های کشاورزی و منابع طبیعی توسط اشخاص حقوقی دولتی منوط به عدم وجود نتایج موردنظر مطالعات مذکور در مقیاس مربوط با تأیید وزارت می‌باشد. وزارت موظف است ظرف مدت یک‌ماه از زمان وصول نامه استعلام نسبت به ارائه پاسخ اقدام نماید و عدم پاسخ در مهلت مقرر موافقت تلقی می‌شود.

ماده ۸- وزارت موظف است نسبت به پایش کمی و کیفی منابع خاک کشور با اولویت اراضی زراعی و باغی، در مقاطع زمانی مناسب به صورت مستمر اقدام و تغییرات کمی و کیفی خاک را به صورت نقشه و آمار ارائه نماید.

ماده ۹- استفاده از انواع کود، آفت کش و سم صرفاً با رعایت معیارهای محیط زیستی و حدود مجاز کاربرد آنها که توسط وزارت با هماهنگی سازمان تدوین و اعلام می شود، مجاز است.

ماده ۱۰- وزارت موظف است مقررات ورود، تولید، بسته بندی، توزیع، فروش و مصرف انواع کودها، بهسازهای خاک و بهبوددهنده های رشد شیمیایی، آلی و زیستی را با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان و سازمان ملی استاندارد ایران ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

تبصره ۱- فعالان در امور ورود، تولید، بسته بندی، توزیع و فروش عمده انواع کودها، بهسازهای خاک و بهبوددهنده های رشد شیمیایی، آلی و زیستی، ملزم به رعایت مقررات موضوع این ماده می باشند. متخلفین از مقررات یادشده مکلفند موارد مزبور را مرجوع یا تحت نظارت مقامات مسؤول به هزینه خود معدوم نمایند.

تبصره ۲- در مورد سموم موضوع قانون حفظ نباتات - مصوب ۱۳۴۶ - ، دستورالعمل های زیست محیطی و سایر قوانین و مقررات مربوط ملاک عمل می باشد.

ماده ۱۱- تمامی فعالان در زمینه تولید، واردات، ترکیب‌سازی (فرموله کردن)، بسته‌بندی، توزیع، فروش و مصرف‌کنندگان عمده انواع کود و سموم دفع آفات نباتی موظفند دستورالعمل‌های خوداظهاری پایش محیط‌زیست سازمان را رعایت نمایند. تمامی دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند لزوم رعایت دستورالعمل مذکور را در پروانه‌های بهره‌برداری و مجوزهای صادره موضوع این ماده درج نمایند.

ماده ۱۲- سازمان و وزارت حسب مورد موظفند به منظور مدیریت پایدار منابع خاک در موارد زیر اقدام کنند:

الف- ارتقای بهره‌گیری از مشارکت مردم در حفظ، احیاء، توسعه و بهره‌برداری از منابع خاک

ب- توسعه برنامه‌های آموزشی (عمومی و تخصصی) و ترویجی با رعایت قوانین و مقررات مربوط

پ- توسعه همکاری فنی، علمی و کارشناسی با سازمان‌ها و مراکز ذی‌ربط داخلی و خارجی

ماده ۱۳- سازمان مکلف است با همکاری وزارت و وزارتخانه‌های نیرو و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، حدود مجاز آلودگی خاک و آلاینده‌های ورودی به آن برای کاربری‌های مختلف اراضی و وقوع وضعیت اضطراری را ظرف مدت شش‌ماه پس از تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران برساند.

ماده ۱۴- وزارت و سازمان حسب مورد مکلفند با همکاری دستگاههای اجرایی ذی ربط نسبت به تهیه طرح بازسازی در مناطق تخریب یافته و بهسازی مناطق آلوده شده ناشی از حوادث غیرمترقبه اقدام نمایند.

ماده ۱۵- بهره‌برداران واحدهای تولیدی، صنعتی و خدماتی که در مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی و شهرک‌ها و نواحی صنعتی فعالیت می‌کنند، مکلف به رعایت مفاد این قانون می‌باشند.

تبصره ۱- مدیران سازمان‌های مناطق آزاد تجاری - صنعتی موظفند در مواردی که آلودگی یا تخریب خاک از سوی سازمان به آنها اعلام می‌شود، آلودگی مربوط را در چهارچوب مفاد این قانون برطرف نموده و گزارش اقدامات خود در این خصوص را حسب مورد به سازمان یا وزارت ارسال کنند.

تبصره ۲- شرکتهای خدمات شهرک‌ها و نواحی صنعتی موضوع ماده (۵) قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرکهای صنعتی - مصوب ۱۳۸۷- همکاری لازم را حسب مورد با سازمان یا وزارت در اجرای مفاد این قانون به عمل می‌آورند.

ماده ۱۶- در صورت بروز آلودگی خاک، آلوده‌کننده مکلف است مراتب را در اسرع وقت به نزدیکترین اداره حفاظت محیط‌زیست گزارش نموده و سریعاً با هماهنگی و تأیید اداره مذکور، آلودگی خاک را تا رسیدن به حدود مجاز مربوط برطرف کند. مستثکف از ارائه گزارش آلودگی موضوع این بند یا ارائه‌کننده گزارش خلاف واقع، به جریمه نقدی از پنج میلیون (۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم می‌شود.

ماده ۱۷- سازمان و وزارت مکلفند حسب مورد نسبت به شناسایی آلوده‌کننده و تخریب‌کننده خاک مبادرت و به شرح زیر اقدام کنند:

الف - به آلوده‌کننده اخطار نموده که ظرف مدت معینی نسبت به رفع آلودگی و موجبات آن و همچنین رفع منشأ آلاینده‌گی و جبران خسارت زیست‌محیطی مربوط اقدام کند.

ب - به تخریب‌کننده اخطار نموده که علاوه بر توقف فوری فعالیت منجر به تخریب، وضعیت خاک را بر اساس دستورالعمل‌های وزارت، بازسازی و نسبت به جبران خسارت موضوع این قانون اقدام کند. در صورت استنکاف تخریب‌کننده، به دستور یا تأیید وزیر جهادکشاورزی نسبت به توقف فعالیت وی اقدام می‌نماید.

تبصره ۱- در صورتی که آلودگی ایجادشده، محیط‌زیست و یا سلامت انسان را با وضعیت اضطراری مواجه نماید، سازمان بدون اخطار قبلی رأساً نسبت به توقف موقت فعالیت تمام یا قسمتی از واحد آلاینده که موجب آلاینده‌گی می‌شود اقدام خواهد نمود. آلوده‌کننده موظف است بلافاصله به رفع آلودگی و پاکسازی محیط اقدام نماید.

تبصره ۲- ادامه فعالیت و یا بازگشایی واحدهای متوقف‌شده موضوع این ماده، بدون انجام تکالیف مقرر و حسب مورد کسب اجازه از سازمان یا وزارت ممنوع است و متخلف به جریمه نقدی تکرارکنندگان تخلف موضوع تبصره ماده (۱۸) محکوم می‌شود.

تبصره ۳- سازمان و وزارت مکلفند رونوشت اختاریه‌های صادرشده را برای استاندار و فرماندار مربوط ارسال کنند.

ماده ۱۸- هر اقدامی که به دلیل عدم رعایت قوانین و مقررات مربوط، نقض اصول فنی بهره‌برداری پایدار و معیارها و شاخص‌های موضوع ماده (۴)، موجبات آلودگی و تخریب خاک را فراهم نماید، ممنوع است. در صورتی که آلودگی و تخریب خاک ناشی از تقصیر عمدی یا غیرعمدی باشد، مرتکب با توجه به شدت، وسعت، کیفیت، مدت و دفعات ارتکاب تخلف به جریمه نقدی از سی درصد (۳۰٪) تا سه برابر خسارت وارده محکوم می‌شود.

تبصره- در صورت تکرار، مرتکب به جریمه نقدی معادل یک تا پنج برابر خسارت وارده محکوم می‌شود.

ماده ۱۹- به منظور کاهش عوامل آلوده‌کننده تمامی واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی موظفند در دوره‌های زمانی معین و نیز زمانی که عرفاً احتمال آلاینده‌گی خاک وجود دارد، نسبت به نمونه‌برداری و اندازه‌گیری آلودگی خاک اقدام و نتیجه را در چهارچوب خوداظهاری به سازمان ارائه نمایند. مستنکفین از ارائه گزارش خوداظهاری موضوع این ماده به جریمه نقدی از پنج میلیون (۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.

تبصره- سازمان موظف است با همکاری دستگاههای ذی‌ربط ضوابط تعیین واحدهای بزرگ موضوع این ماده، مقاطع زمانی و ضوابط اندازه‌گیری آلاینده‌گی

و نحوه خوداظهاری را در قالب کاربرگ‌ها (فرم) و نمونه‌های مشخص برای تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید.

ماده ۲۰- تخلیه و دفن مواد آلاینده (اعم از مایع و جامد) در خاک بدون رعایت مقررات مربوط که توسط سازمان با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، ممنوع است. اشخاص حقیقی متخلف از این ماده با توجه به مقدار، شدت، مدت آلاینده‌گی و وسعت خطر آن به جریمه نقدی از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا دویست میلیون (۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند. چنانچه تخلیه و دفن مواد مذکور موجب آلاینده‌گی شود، مرتکب به مجازات مقرر در ماده (۱۸) محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- محل‌های دفن مواد آلاینده، پیش از اجراء و در مرحله انجام مطالعات امکان‌سنجی و مکان‌یابی باید مورد ارزیابی اثرات زیست‌محیطی قرار گیرند.

تبصره ۲- تخلفاتی که مشمول قانون مدیریت پسماندها - مصوب ۱۳۸۳ - است از شمول این قانون مستثنی و تابع مقررات مربوط می‌باشد.

ماده ۲۱- چنانچه تخلفات موضوع این قانون توسط شخص حقوقی ارتکاب یابد، شخص حقوقی حسب مورد به دو تا پنج برابر جریمه نقدی مربوط از محل دارایی خود محکوم می‌شود.

تبصره ۱- در صورت تکرار، شخص حقوقی علاوه بر پرداخت حداکثر جریمه نقدی مقرر در این ماده، با توجه به شرایط و اوضاع و احوال، میزان

درآمد و نتایج ناشی از ارتکاب تخلف، به یک یا چند مورد از موارد زیر محکوم می‌شود:

الف- انتشار حکم محکومیت به وسیله رسانه‌ها

ب- ممنوعیت از اصدار برخی اسناد تجاری حداکثر برای مدت پنج سال

پ- ممنوعیت از دعوت برای افزایش سرمایه برای پنج سال یا دائم

ت- لغو کارت بازرگانی

تبصره ۲- چنانچه شخص حقوقی، وابسته به دولت یا مأمور به خدمات عمومی باشد، مرجع رسیدگی‌کننده، کارکنان و مدیران متخلف را علاوه بر جریمه‌های مربوط حسب مورد به یک یا چند مورد از مجازات‌های زیر محکوم می‌کند:

الف- محرومیت یا انفصال موقت از خدمات دولتی و عمومی غیردولتی از یک تا پنج سال یا دائم

ب- ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی برای مدت پنج سال یا دائم

پ- محرومیت از اشتغال به حرفه یا حرفه‌های خاص از یک تا پنج سال

ت- محرومیت از تأسیس شرکت و یا عضویت در هیأت‌مدیره و مدیرعاملی اشخاص حقوقی از یک تا پنج سال

تبصره ۳- مسؤلیت کیفری شخص حقوقی مانع مجازات مدیر یا مدیران شخص حقوقی نخواهد بود و در صورت نبود شرایط صدر این ماده و عدم انتساب تخلف به شخص حقوقی فقط شخص حقیقی مسؤول خواهد بود.

ماده ۲۲- چنانچه تخلفات موضوع این قانون به طور سازمان یافته انجام گیرد، مرتکبین علاوه بر مجازات های مربوط، حسب مورد به انحلال شخص حقوقی یا مصادره تمام یا بخشی از اموال محکوم می گردند.

ماده ۲۳- آلوده کنندگان و تخریب کنندگان عمدی و غیر عمدی خاک اعم از حقیقی و حقوقی مکلف به جبران خسارت وارده و اعاده وضع به حالت سابق می باشند.

ماده ۲۴- صادرات خاکهای کشاورزی، جنگلی و مرتعی ممنوع است، مگر با اجازه هیأت وزیران

ماده ۲۵- به تخلفات موضوع این قانون در شعب ویژه سازمان تعزیرات حکومتی رسیدگی می شود.

ماده ۲۶- شعب بدوی سازمان تعزیرات حکومتی در موارد زیر شروع به رسیدگی می نمایند:

الف - شکایت سازمان یا وزارت

ب - شکایت اشخاص ذی نفع

پ- گزارش اشخاص حقیقی یا حقوقی و یا مراجع انتظامی

تبصره ۱- در صورتی که گزارش از سوی اشخاص حقیقی یا حقوقی و یا مراجع انتظامی به سازمان تعزیرات حکومتی واصل شود، سازمان مذکور همزمان با شروع به رسیدگی یک نسخه از گزارش واصله را به سازمان یا وزارت ارجاع می نماید. مرجع مزبور در صورت تأیید، ظرف پانزده روز شکایت خود را به شعبه

مربوط تسلیم می‌نماید و در غیر این صورت نظر کارشناسی خود را دایر بر عدم وقوع تخلف به شعبه مربوط اعلام می‌نماید.

تبصره ۲- در صورتی که حسب نوع تخلف و علل دیگر، تکمیل شدن تحقیقات نیاز به زمان بیشتری داشته باشد، سازمان یا وزارت با ذکر دلیل، مراتب را به شعبه سازمان تعزیرات حکومتی اعلام می‌نماید.

ماده ۲۷- شعب بدوی سازمان تعزیرات حکومتی، برای تشخیص تخلفات آلودگی و تخریب خاک موضوع این قانون و تعیین میزان خسارت وارده، حسب مورد از کارشناسان سازمان یا وزارت استفاده می‌کنند.

تبصره- در صورت ضرورت یا اعتراض نسبت به نظریه کارشناسی، شعب سازمان تعزیرات حکومتی می‌توانند مطابق قوانین و مقررات مربوط از نظرات کارشناسان رسمی استفاده نمایند.

ماده ۲۸- آرای قطعی صادره از شعب تعزیرات حکومتی قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری و سایر مراجع قضائی نمی‌باشد.

ماده ۲۹- ترتیبات رسیدگی از جمله ابلاغ، تشکیل جلسات، و اخواهی، تجدیدنظرخواهی، صدور قرار تأمین و اجرای احکام به موجب مقررات سازمان تعزیرات حکومتی صورت می‌گیرد.

ماده ۳۰- ضابطان سازمان و وزارت حسب مورد نسبت به کشف تخلفات، حفظ آثار و علائم و جمع‌آوری ادله وقوع تخلف، شناسایی متخلف، اجرای احکام و جلوگیری از آلودگی و تخریب خاک، با رعایت این قانون و سایر قوانین و مقررات مربوط اقدام می‌کنند.

تبصره- حکم این ماده نافذ و وظایف و اختیارات سایر ضابطان دادگستری
نمی‌باشد.

ماده ۳۱- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌های
دولتی مکلفند برنامه‌های تولیدشده در زمینه آموزش از سوی وزارت و سازمان
در خصوص آگاهی و مقابله با آلودگی و تخریب خاک را در قالب‌های گوناگون
رسانه‌ای از جمله برنامه‌های تلویزیونی به صورت رایگان منتشر و پخش نمایند.
ماده ۳۲- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت شش ماه از تاریخ لازم‌الاجراء
شدن این قانون با پیشنهاد مشترک وزارت، سازمان و وزارت دادگستری تهیه و
برای تصویب به هیأت وزیران ارائه می‌شود.

رئیس‌جمهور

وزیر جهادکشاورزی

وزیر دادگستری

بسمه تعالی

هیأت‌رئسه محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً، در اجرای آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و ماده (۴) قانون

تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر معاونت قوانین

درمورد لایحه حفاظت از خاک تقدیم می‌گردد.

معاون قوانین

نظر اداره کل تدوین قوانین

معاون محترم قوانین

احتراماً در اجرای بندهای (۲) و (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر این اداره کل به شرح زیر تقدیم می‌گردد:

۱- سابقه تقدیم:

ماده ۱۳۴ - قبلاً تقدیم نگردیده است

- قبلاً در جلسه علنی شماره مورخ تقدیم و در تاریخ در مجلس / کمیسیون (موضوع اصل ۸۵ قانون اساسی) رد شده و اینک:

با تغییر اساسی با تقاضای کتبی ۵۰ نفر از نمایندگان (مشروط به تصویب مجلس)

پیش از انقضاء شش ماه بدون تغییر اساسی

با تقاضای کتبی کمتر از ۵۰ نفر از نمایندگان با انقضاء شش ماه

مجدداً قابل پیشنهاد به مجلس می‌باشد.

نمی‌باشد.

۲- در اجرای بند (۲) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور:

رعایت شده است.

در لایحه تقدیمی آیین نگارش قانونی و ویرایش ادبی رعایت شده است. (با اعمال نظر کارشناسی)

رعایت نشده است، دلایل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

۳- از نظر آیین نامه داخلی مجلس (شکلی):

الف- ماده ۱۳۱-

اول- موضوع و عنوان مشخص دارد ندارد

دوم- دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد در مقدمه دارد ندارد

سوم- موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان دارد ندارد

ب- ماده ۱۳۶- امضاء مقامات مسؤول را دارد ندارد

ج- ماده ۱۴۲- لایحه تقدیمی دارای یک موضوع است و پیشنهاد آن به عنوان ماده واحده مواجعه با ایراد نمی‌باشد. بیش از یک موضوع مواد متعدد می‌باشد.

۴- در اجرای بند (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵:
اول: از نظر قانون اساسی؛

لایحه تقدیمی با قانون اساسی بطور کلی مغایرت ندارد.

دارد. اصل / اصول مغایر و دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می گردد.

دوم: از نظر سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز؛

لایحه تقدیمی با سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز مغایرت ندارد.

دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

سوم: از نظر قانون برنامه؛

لایحه تقدیمی با قانون برنامه مغایرت ندارد.

دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

چهارم: از نظر آیین‌نامه داخلی مجلس (ماهوی)؛

الف- لایحه تقدیمی با قانون آیین‌نامه داخلی مجلس مغایرت ندارد.

دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

ب- ماده ۱۴۴- رعایت اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی شده است.

نشده است، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

ج- ماده ۱۸۵- موجب اصلاح یا تغییر برنامه مصوب نمی‌شود و نیاز به $\frac{2}{3}$ رأی نمایندگان ندارد.
 می‌شود $\frac{3}{4}$ دارد.

تعداد ..... برگ اظهارنظر به ضمیمه تقدیم می‌شود.

مدیر کل تدوین قوانین

۵- لایحه تقدیمی از حیث پیشگیری از وقوع جرم با بند (۵) اصل (۱۵۶) قانون اساسی مغایرت ندارد.
 دارد.

معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه

نظر اداره کل اسناد و تنقیح قوانین

معاون محترم قوانین

احتراماً در اجرای بندهای (۱) و (۳) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر این اداره کل به شرح زیر تقدیم می‌گردد:

۱- در اجرای بند (۱):

الف- درخصوص لایحه تقدیمی قوانین متعارض وجود ندارد
 وجود دارد که به شرح ضمیمه تقدیم می‌شود.

ب- درخصوص لایحه تقدیمی قوانین مرتبط وجود ندارد
 وجود دارد که به شرح ضمیمه تقدیم می‌شود.

۲- در اجرای بند (۳):

با عنایت به بررسیهای به عمل آمده قانونگذاری در این موضوع لازم است.
 لازم نیست.

تعداد شش برگ سوابق قانونی و دلایل ضرورت قانونگذاری به ضمیمه تقدیم می‌شود.

مدیر کل اسناد و تنقیح قوانین

سوابق قانونی و دلایل ضرورت قانونگذاری

سوابق قانونی

ردیف	عنوان	تاریخ تصویب	مواد	مرتبط
۱	قانون مدیریت خدمات کشوری	۱۳۸۶/۷/۸	۵	
۲	قانون حفظ نباتات	۱۳۴۶/۰۲/۱۵	کل مواد	
۳	قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرکهای صنعتی	۱۳۸۷/۰۲/۳۱	۵	
۴	قانون مدیریت پسماندها	۱۳۸۳/۰۲/۲۰	کل مواد	
۵	قانون اجازه تاسیس آزمایشگاههای تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاههای تشخیص آفات و بیماریهای گیاهی توسط بخش تعاونی و خصوصی	۱۳۷۱/۰۶/۰۱	کل مواد	

قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸

ماده ۵- دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانهها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکتهای دولتی و کلیه دستگاههایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانکها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.

قانون حفظ نباتات مصوب ۱۳۴۶/۰۲/۱۵

ماده ۱ - از تاریخ تصویب این قانون سازمان حفظ نباتات وابسته به وزارت کشاورزی تشکیل می‌گردد این سازمان دارای شخصیت حقوقی است و به وسیله یک رئیس به انتخاب وزیر کشاورزی اداره خواهد شد.

تبصره - انتخاب ذیحساب سازمان به عهده وزیر دارایی است.

ماده ۲ - سازمان حفظ نباتات دارای شورایی است که از اشخاص زیر تشکیل می‌شود:

- ۱ - وزیر کشاورزی
- ۲ - معاون فنی وزارت کشاورزی
- ۳ - معاون وزارت دارایی
- ۴ - معاون وزارت کشور
- ۵ - معاون وزارت بهداشت یا یک کارشناس به انتخاب وزیر بهداشت
- ۶ - رئیس مؤسسه بررسی آفات و بیماری های گیاهی
- ۷ - رئیس سازمان حفظ نباتات
- ۸ - مدیر عامل بنگاه شیمیایی و سه نفر کارشناس دفع آفات یا شخصیتهایی که کار آنها با دفع آفات ارتباط دارد به انتخاب وزیر کشاورزی.

ماده ۳ - شورا جلسات ماهیانه خواهد داشت و در مواقع لزوم بر حسب دعوت وزیر کشاورزی یا تقاضای رئیس سازمان جلسه فوق العاده تشکیل خواهد داد.

ماده ۴ - وظایف سازمان حفظ نباتات به شرح زیر است:

الف - مبارزه با آفات و بیماری های عمومی نباتات و آفات و بیماری های قرنطینه ای داخلی به تشخیص شورای حفظ نباتات و تصویب وزارت کشاورزی به هزینه دولت و به طور رایگان.

ب - مشارکت در امر مبارزه با آفات و بیماریهایی که جزو آفات عمومی نباتات منظور نشده ولی وزارت کشاورزی مبارزه با آن آفت را همگانی اعلام کند.

ج - اجرای وظایفی که طبق تبصره ماده ۶ و مواد ۷ و ۹ و بند ج و در ماده ۱۰ و مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۸ و ۲۱ این قانون به عهده سازمان حفظ نباتات محول گردیده است.

ماده ۵ - وظایف شورا:

- ۱ - تصویب برنامه کار سالانه سازمان حفظ نباتات کشور.
- ۲ - تصویب فهرست آفات و بیماری های عمومی نباتات و قرنطینه ای داخلی.
- ۳ - تصویب بودجه تفصیلی و اصلاح بودجه سازمان به میزان اعتبار مصوب.

۴ - بررسی گزارش های سازمان حفظ نباتات یا اطلاعاتی که از منابع مختلف به دست می آید و اظهار نظر و صدور دستورهای لازم.

۵ - انجام وظایفی که طبق مواد ۹ و ۱۰ و ۱۳ و ۲۱ این قانون به عهده شورا محول گردیده است.

ماده ۶ - هرگاه وزارت کشاورزی به منظور جلوگیری از اشاعه آفات و بیماری های نباتی و انباری اجرای عملیات مبارزه را به طور همگانی برای مدت معینی در مناطق ضروری تشخیص دهد مراتب را به وسایل مقتضی به اطلاع عموم خواهد رسانید کلیه شرکتهای تعاونی روستایی و کشاورزان و صاحبان یا مستأجرین مزارع و باغات و دارندگان محصولات کشاورزی موظف به مبارزه طبق دستورها و راهنمایی های فنی سازمان حفظ نباتات می باشند.

تبصره - سازمان حفظ نباتات موظف است نوع و ترکیب سموم و نحوه مبارزه و موقع و طریقه حفاظت از مسومیت برای انسان و دام و دستورات بهداشتی آن را در هر منطقه به وسایل مقتضی به اطلاع عموم برساند.

ماده ۷ - در اجرای ماده ۶ این قانون هرگاه کسانی وسایل و امکانات مبارزه نداشته باشند یا پرداخت هزینه مبارزه به سازمان اختیار می دهند و سازمان مکلف است اقدام به مبارزه کند. اگر شخصی به طریق فوق عمل نکند سازمان راساً یا به وسیله شرکت های خصوصی دلع آفات یا اشخاص و یا به هر طریق دیگری که صلاح بداند اقدام به مبارزه نموده و هزینه تمام شده را به اضافه ده درصد آن به وسیله اجرای ثبت استاد وصول کند.

تبصره - سازمان حفظ نباتات مجاز است در مواقع ضروری در مورد مبارزه همگانی به پیشنهاد شورای حفظ نباتات و تصویب وزیر کشاورزی یا مواد و وسائل و لوازم دولتی یا کشاورزان و باغداران تشریک مساعی کند.

ماده ۸ - سازمان های خصوصی و دولتی و مؤسسات وابسته به دولت به طور مستقیم یا غیر مستقیم به امر کشت و تهیه و نگاهداری محصولات کشاورزی مبادرت می کنند مکلفند در مورد مبارزه با آفات و بیماری های نباتی دستورات فنی سازمان حفظ نباتات را به موقع اجرا گذارند.

ماده ۹ - وزارت کشاورزی بر حسب پیشنهاد شورای حفظ نباتات مجاز است به منظور جلوگیری از اشاعه آفات و بیماری های نباتی کشت نباتاتی را در هر منطقه از کشور برای مدتی که ضروری بداند ممنوع یا محدود سازد. در این قبیل موارد سازمان حفظ نباتات مکلف است مراتب را سه ماه قبل از فصل کشت به وسایل مقتضی به اطلاع عموم برساند و صاحبان اشجار و زراعات موظف به اجرا هستند و همچنین سازمان حفظ نباتات مجاز است ورود و خروج محصولات کشاورزی یا مفرحات آن را از یک ناحیه به ناحیه دیگر ممنوع یا موقوف به انجام عملیات گندزدایی و نظایر آن در مزارع و کارخانجات و انبارها بکند. اشخاصی که مفرحات این ماده را اجرا نکنند در مورد زراعات و اشجار آنها طبق بند ج ماده ۱۰ عمل خواهد شد و نسبت به محصولات کشاورزی و مفرحات آن عین جنس به نفع دولت ضبط می شود.

تبصره - همزمان با اعلام ممنوعیت کشت نوعی محصول وزارت کشاورزی موظف است محصول یا محصولات دیگری را که می تواند جانسین زراعت ممنوعه شود به زارعان معرفی کند.

ماده ۱۰ - در مواردی که به منظور جلوگیری از اشاعه آفات و بیماری های نباتی معدوم کردن محصولات کشاورزی و یا نباتات و اشجار و یا بقایای آنها به پیشنهاد شورای حفظ نباتات و تصویب وزارت کشاورزی ضروری تشخیص داده می شود به ترتیب زیر عمل خواهد شد:

الف - در مورد زراعات تا ۴ برابر قیمت شخم و بذر و هزینه نگاهداری بر حسب نوع آفت و نبات مورد کشت و دوران رشد آن طبق نظر اداره کشاورزی محل خسارت تعیین و پرداخت خواهد شد.

ب - در مورد اشجار یا نظر یک کمیسیون سه نفری مرکب از نماینده وزارت کشاورزی و یک نفر کارشناس که بر طبق مقررات دادگستری انتخاب می شود و صاحب اشجار یا نماینده او و در صورتی که چند نفر مشاعاً مالک اشجار باشند یک نفر به نمایندگی آنان خسارت را تعیین می کند و خسارت به میزان تعیین شده پرداخت خواهد شد.

ج - معدوم کردن بقایای زراعات و اشجار و محصولات آلوده به آفات و بیماری های نباتی از طرف کشاورزان و صاحبان مزارع و باغات با اخطار کتبی سازمان حفظ نباتات در مدت تعیین شده لازم الاجرا است.

د - هرگاه نباتی در مناطق ممنوعه کشت شده باشد معدوم کردن آن از طرف سازمان حفظ نباتات بدون پرداخت خسارت به عمل می آید.

تبصره - در صورت استکفاف کشاورزان و باغداران و صاحبان محصولات کشاورزی از اجرای این ماده مأمورین انتظامی مکلفند حداکثر در ظرف چهل و هشت ساعت از تاریخ اخطار به ذیفع نسبت به اجرای مقررات این ماده با مأمورین سازمان حفظ نباتات همکاری کنند.

ماده ۱۱ - وارد کردن بذر - پیاز - قلمه - پیوند - ریشه - میوه - نهال و تخم نباتات و به طور کلی هر گونه نبات و قسمت های نباتی به کشور مستلزم تحصیل پروانه قبلی از وزارت کشاورزی است به اشخاصی که بدون پروانه اجناس مزبور را وارد کنند اخطار می شود که حداکثر در ظرف مدت یک ماه به خارج از کشور برگردانند والا با حضور نماینده سازمان حفظ نباتات در گمرک معدوم خواهد شد.

ماده ۱۲ - نباتات و محصولات کشاورزی یا مفرحات آنها که با پروانه به یکی از مراکز گمرک وارد و در نتیجه رسیدگی معلوم شود که به علت آلودگی به آفات و بیماری های قرنطینه ای به صورت موجود قابل ترخیص نیست در صورتی که به تشخیص وزارت کشاورزی یا گندزدایی بتوان آفت را از بین برد به هزینه صاحبان آن گندزدایی شده و سپس اجازه ترخیص داده خواهد شد در غیر این صورت مراتب از طرف سازمان حفظ نباتات به صاحبان آن اخطار خواهد گردید تا در مدتی که تعیین می شود آنها را از کشور خارج کنند در صورتی که صاحبان کالای مزبور پس از کشور خارج نکنند از طرف سازمان مزبور بدون پرداخت خسارت معدوم خواهد شد. در مورد هزینه های گندزدایی در صورتی که صاحب کالا تا تاریخ اعلام شده نسبت به پرداخت آن اقدام نکند کالا از طرف سازمان حفظ نباتات پس از گندزدایی به فروش رسیده و بعد از استیفاء

حقوق دولت و هزینه های مربوط بانی مانده بهاء به صاحب آن داده خواهد شد .
ماده ۱۳ - سازمان حفظ نباتات مکلف است برای جلوگیری از سسمومیت انسان و دام و زنبور عسل دستورات فنی لازم وضع و با تصویب شورای حفظ نباتات آن را ضمن تنظیم دستورالعمل های جامع به اطلاع عموم برساند .
ماده ۱۴ - تشکیل مؤسسات و شرکت های خصوصی دفع آفات منوط به دریافت پروانه از سازمان حفظ نباتات می باشد و سازمان مزبور در این مؤسسات حق نظارت فنی خواهد داشت . صاحبان این مؤسسات و شرکتها موظفند مقرراتی را که از طرف سازمان حفظ نباتات تدوین و توصیه می گردد اجرا کنند والا پروانه آنها لغو خواهد شد .
تبصره ۱ - مؤسسات و شرکت های دفع آفات که قبل از تصویب این قانون تأسیس شده اند تابع مقررات این قانون خواهند بود .

تبصره ۲ - مأمورین انتظامی مکلفند به تقاضای سازمان حفظ نباتات از ادامه فعالیت مؤسسات و شرکت های دفع آفات که فاقد پروانه فوق الذکر می باشند جلوگیری کنند . اجرای این حکم در مورد مؤسسات و شرکت های دفع آفات که قبل از تصویب این قانون تأسیس شده اند شش ماه پس از تاریخ تصویب این قانون خواهد بود .

ماده ۱۵ - شرکتها و مؤسسات خصوصی دفع آفات مشمول تبصره ۱ ماده ۷ اساسنامه بانک کشاورزی ایران می باشند .
ماده ۱۶ - وزارت کشاورزی هر سال فهرست آفات و بیماری های عمومی و قرظینه ای موضوع بند الف ماده ۴ این قانون را پس از تصویب هیأت وزیران به رسائل مقتضی به اطلاع عموم خواهد رسانید .

ماده ۱۷ - ورود و ساخت و تبدیل و بسته بندی و توزیع و صدور کلیه سموم دفع آفات و بیماری های نباتی و هورمون های نباتی و علف کشها محتاج اخذ پروانه از طرف وزارت کشاورزی است .

ماده ۱۸ - فروشندگان سموم دفع آفات و بیماری های نباتی و هورمون های نباتی مکلفند پروانه از سازمان حفظ نباتات اخذ و با بهایی که سازمان برای مواد مزبور تعیین می کند به فروش برسانند در صورت عدم رعایت مقررات این ماده طبق تبصره ۲ ماده ۱۴ نسبت به آنان رفتار خواهد شد .

تبصره - در صورتی که سموم یا هورمون های نباتی که به معرض فروش گذاشته می شود با مشخصات پروانه تطبیق نکند وزارت کشاورزی مکلف به جلوگیری از فروش و ضبط آن خواهد بود .

ماده ۱۹ - وزارت دارایی مکلف است اعتبارات سازمان حفظ نباتات را به میزان مصوب در بودجه کل کشور به اقساط چهارگانه در ابتدای هر فصل در اختیار سازمان مزبور بگذارد .

ماده ۲۰ - در صورت حمله آفات و بیماری های پیش بینی نشده که هزینه آن در بودجه منظور نگردیده نیز وزارت کشاورزی مکلف به مبارزه فوری است و دولت اعتبارات لازم را تأمین خواهد کرد .

ماده ۲۱ - در مواردی که خرید سموم و وسایل و هزینه های مربوط به دفع آفات فوریت داشته باشد رییس سازمان حفظ نباتات مجاز است به تشخیص شورای حفظ نباتات و تصویب وزیر کشاورزی تا مبلغ پنج میلیون ریال بدون رعایت مقررات مناقصه خریداری و مصرف کند .

ماده ۲۲ - به وزیر کشاورزی اجازه داده می شود به مأمورین مبارزه با آفات کمک هزینه صحرائی که مبلغ آن از میزان فوق العاده آنان تجاوز نکند بپردازد .

ماده ۲۳ - در صورتی که خساراتی ناشی از تملک یا عدم رعایت نکات فنی شرکتها یا مؤسسات دفع آفات یا فروشندگان سموم وارد آید و شاکتی به مراجع قضایی مراجعه کند مراجع قضایی مکلفند به این قبیل شکایات خارج از تویت رسیدگی کنند .

ماده ۲۴ - آیین نامه اجرایی این قانون را وزارت کشاورزی ظرف سه ماه از تاریخ تصویب تهیه و پس از تصویب دولت به موقع اجرا می گذارد .

ماده ۲۵ - دولت مأمور اجرای این قانون می باشد .

قانون بالا مشتمل بر ۲۵ ماده و ۸ تبصره که در تاریخ روز دوشنبه ۱۵ اسفند ماه ۱۳۴۵ به تصویب مجلس سنا رسیده بود در جلسه روز سه شنبه دوازدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و چهل و شش شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسید .
رییس مجلس شورای ملی - مهندس عبدالله ریاضی

قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرکهای صنعتی مصوب ۱۳۸۷/۰۲/۳۱

ماده ۵ - شرکت شهرکهای صنعتی استان موظف است ضمن ترغیب مالکان و دعوت از آنها مطابق اساسنامه نمونه تهیه شده توسط سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران با رعایت مفاد قانون تجارت نسبت به تشکیل شرکت خدماتی شهری صنعتی اقدام نماید .

نحوه دعوت و تشکیل مجامع عمومی شرکت خدماتی و نحوه تعیین هیأت مدیره و حدنصاب رسمیت جلسات و سایر موارد در اساسنامه یاد شده پیش بینی می شود . ریاست مجمع عمومی با مدیرعامل و رئیس هیأت مدیره شرکت شهرکهای صنعتی استان است .

قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۲۰

ماده ۱- جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آنها ، کلیه وزارتخانه ها و سازمانها و مؤسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می باشد و کلیه شرکتها و مؤسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاستهای مقرر در این قانون را رعایت نمایند .

ماده ۲ - عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می باشد :

- الف - سازمان : سازمان حفاظت محیط زیست .
- ب - پسماند : به مواد جامد ، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولیدکننده زائد تلقی می شود . پسماندها به پنج گروه تقسیم می شوند :
- ۱- پسماندهای هادی :
- به کلیه پسماندهایی گفته می شود که به صورت معمول از فعالیتهای روزمره انسانها در شهرها ، روستاها و خارج از آنها تولید می شود از قبیل زباله های خانگی و نخاله های ساختمانی .
- ۲ - پسماندهای پزشکی (بیمارستانی)
- به کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از بیمارستانها ، مراکز بهداشتی ، درمانی ، آزمایشگاههای تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می شود . سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است .
- ۳ - پسماندهای ویژه :
- به کلیه پسماندهایی گفته می شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت ، بیماری زایی ، قابلیت انفجار یا اشتعال ، خورندگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای هادی ، صنعتی ، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند جزء پسماندهای ویژه محسوب می شوند .
- ۴ - پسماندهای کشاورزی :
- به پسماندهای ناشی از فعالیتهای تولیدی در بخش کشاورزی گفته می شود از قبیل فضولات ، لاشه حیوانات (دام) ، طیور و آبزیان (محصولات کشاورزی فاسد یا غیر قابل مصرف .
- ۵ - پسماندهای صنعتی :
- به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیتهای صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز ، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می شود از قبیل براده ها ، سرریزها و لجن های صنعتی .
- ج - مدیریت اجرایی پسماند : شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسؤول برنامه ریزی ، ساماندهی ، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید ، جمع آوری ، ذخیره سازی ، جداسازی ، حمل و نقل ، بازیافت ، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع رسانی در این زمینه می باشد .
- ۱ - دفع : کلیه روشهای از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها از قبیل بازیافت ، دفن بهداشتی ، زباله سوزی .
  - ۲ - پردازش : کلیه فرایندهای مکانیکی ، شیمیایی ، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد .
  - د - منظور از آلودگی همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸ - است .
- تبصره ۱ - پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای هادی ، صنعتی و کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند ، جزء پسماندهای ویژه محسوب می شوند .
- تبصره ۲ - فهرست پسماندهای ویژه از طرف سازمان ، با همکاری دستگاههای ذی ربط تعیین و به تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست خواهد رسید .
- تبصره ۳ - پسماندهای ویژه پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می باشند .
- تبصره ۴ - لجن های حاصل از تصفیه فاضلابهای شهری و تخلیه چاههای جذبی فاضلاب خانگی در صورتی که خشک یا کم رطوبت باشند ، در دسته پسماندهای هادی قرار خواهند گرفت .
- ماده ۳ - مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاهها حسب مورد ، استاندارد کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده های مجاز آنها را تهیه نماید .
- ماده ۴ - دستگاههای اجرایی ذی ربط موظفند جهت بازیافت و دفع پسماندها تدابیر لازم را به ترتیبی که در آیین نامه های اجرایی این قانون مشخص خواهد شد ، اتخاذ نمایند . آیین نامه اجرایی مذکور می بایستی دربرگیرنده موارد زیر نیز باشد :
- ۱ - مقررات تنظیم شده موجب گردد تا تولید و مصرف ، پسماند کمتری ایجاد نماید .
  - ۲ - تسهیلات لازم برای تولید و مصرف کالاهایی که بازیافت آنها سهل تر است ، فراهم شود و تولید و واردات محصولات که دفع و بازیافت پسماند آنها مشکل تر است ، محدود شود .
  - ۳ - تدابیری اتخاذ شود که استفاده از مواد اولیه بازیافتی در تولید گسترش یابد .
  - ۴ - مسؤولیت تأمین و پرداخت بخشی از هزینه های بازیافت بر عهده تولیدکنندگان محصولات قرار گیرد .
- ماده ۵ - مدیریت های اجرایی پسماندها موظفند براساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت ، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین و تضمین شود .
- ماده ۶ - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه هایی که نقش اطلاع رسانی دارند و همچنین دستگاههای آموزشی و فرهنگی موظفند جهت اطلاع رسانی و آموزش ، جداسازی صحیح ، جمع آوری و بازیافت پسماندها اقدام و با سازمانها و مسؤولین مربوط همکاری نمایند .
- تبصره - وزارتخانه های جهاد کشاورزی ، صنایع و معادن ، کشور و بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی ، موظفند نسبت به اطلاع رسانی و آموزش روستائیان و تولیدکنندگان اقدام لازم را به عمل آورند .
- ماده ۷ - مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری ها و دهیاری ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری ها و دهیاری ها به عهده بخشدارها می باشد . مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود . در صورت تبدیل آن به پسماند هادی به عهده شهرداریها ، دهیاریها و بخشدارها خواهد بود .
- تبصره - مدیریت های اجرایی می توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع آوری ، جداسازی و دفع پسماندها را به

اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.

ماده ۸ - مدیریت اجرایی می تواند هزینه های مدیریت پسماند را از تولیدکننده پسماند با تعرفه ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی برحسب نوع پسماند تعیین می شود، دریافت نموده و فقط صرف هزینه های مدیریت پسماند نماید.

ماده ۹ - وزارت کشور با هماهنگی سازمان موظف است برنامه ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای هادی را به عمل آورده و برنامه زمان بندی آن را تدوین نماید. مدیریت های اجرایی مندرج در ماده (۷) این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آیین نامه اجرایی این قانون پیش بینی می شود، کلیه پسماندهای هادی را به صورت تفکیک شده جمع آوری، بازیافت یا دفن نمایند.

ماده ۱۰ - وزارت کشور موظف است در اجرای وظایف مندرج در این قانون ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به تهیه دستورالعمل تشکیلات و سامان دهی مدیریت اجرایی پسماندها در شهرداریها، دهیاری ها و بخشداری ها اقدام نماید.

ماده ۱۱ - سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنایع و معادن، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی)، ضوابط و روشهای مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین و در شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب برساند. وزارتخانه های مذکور مسؤول نظارت بر اجرای ضوابط و روشهای مصوب هستند.

ماده ۱۲ - محل های دفن پسماندها براساس ضوابط زیست محیطی توسط وزارت کشور با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین خواهد شد.

تبصره ۱ - شورای عالی شهرسازی و معماری موظف است در طرحهای ناحیه ای جامع، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

تبصره ۲ - وزارت کشور موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره برداری از محل های دفع پسماندها رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.

ماده ۱۳ - مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آنها در محیط و یا فروش، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها ممنوع است.

ماده ۱۴ - نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آئین نامه اجرایی مصوب هیات وزیران خواهد بود.

ماده ۱۵ - تولیدکنندگان آن دسته از پسماندهایی که دارای یکی از ویژگی های پسماندهای ویژه نیز می باشند، موظفند با بهینه سازی فرآیند و بازیابی، پسماندهای خود را به حداقل برسانند و در مواردی که حدود مجاز در آیین نامه اجرایی این قانون پیش بینی شده است، در حد مجاز نگهدارند.

ماده ۱۶ - نگهداری، مخلوط کردن، جمع آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور و تخلیه پسماندها در محیط برطبق مقررات این قانون و آیین نامه اجرایی آن خواهد بود. در غیر این صورت اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی در بار اول برای پسماندهای عادی از پانصد هزار (۵۰۰ ۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و برای سایر پسماندها از دو میلیون (۲ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و در صورت تکرار، هر بار به دو برابر مجازات قبلی در این ماده محکوم می شوند. متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر حداکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می شوند.

ماده ۱۷ - متخلفین از حکم ماده (۱۴) این قانون موظفند پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ اعاده و یا در صورت امکان معدوم کردن در داخل تحت نظارت و طبق نظر سازمان (مرجع ملی کنوانسیون مذکور در ایران) با هزینه خود به نحو مناسب دفع نمایند. در غیر این صورت به مجازاتهای مقرر در ماده (۱۶) محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸ - در شرایطی که آلودگی، خطر فوری برای محیط و انسان دارد، با اخطار سازمان و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، متخلفین و عاملین آلودگی موظفند فوراً اقداماتی را که منجر به بروز آلودگی و تخریب محیط زیست می شود متوقف نموده و بلافاصله مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط نمایند. در صورت استتکاف، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و متخلفین و عاملین را علاوه بر پرداخت جریمه تعیین شده ملزم به رفع آلودگی و پاکسازی خواهد نمود.

ماده ۱۹ - در تمام جرایم ارتكابی مذکور، مرجع قضایی مرتکبین را علاوه بر پرداخت جریمه به نفع صندوق دولت، به پرداخت خسارت به اشخاص و یا جبران خسارت وارده بنا به درخواست دستگاه مسؤول محکوم خواهد نمود.

ماده ۲۰ - خودروهای تخلیه کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، علاوه بر مجازاتهای مذکور، به یک تا ده هفته توقیف محکوم خواهند شد.

تبصره - در صورتی که محل تخلیه، معابر عمومی، شهری و بین شهری باشد، به حداکثر میزان توقیف محکوم می شوند.

ماده ۲۱ - درآمد حاصل از جرایم این قانون به حساب خزانه داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اختیارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی می شود، در اختیار دستگاههایی که در آئین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش، فرهنگ سازی، اطلاع رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.

ماده ۲۲ - آئین نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارت کشور و سایر دستگاههای اجرایی ذی ربط حداکثر

طرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیات وزیران می رسد .
ماده ۳۳ - نظارت و مسؤلیت حسن اجرای این قانون برعهده سازمان می باشد .
قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و نه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است . رئیس مجلس شورای اسلامی - غلامعلی حداد عادل

قانون اجازه تأسیس آزمایشگاههای تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاههای تشخیص آفات و بیماریهای گیاهی توسط بخش تعاونی و خصوصی مصوب ۱۳۷۱/۰۶/۰۱

ماده واحده - به وزارت کشاورزی اجازه داده می شود در مواردی که تأسیس آزمایشگاههای خاکشناسی و تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاههای تشخیص آفات و بیماریهای گیاهی را ضروری بداند ، مجوز تأسیس و فعالیت اینگونه آزمایشگاهها را برای متقاضیان بخش تعاونی و خصوصی صادر نماید ، نوع و مقدار نهاده های کشاورزی مربوط بر اساس نتایج این آزمایشگاهها توسط مراکز ترویج و تحقیقات وزارت کشاورزی تعیین می گردد .

تبصره ۱ - هر کس بدون داشتن مجوز نسبت به تأسیس آزمایشگاههای موضوع این قانون اقدام نماید علاوه بر تعطیل آزمایشگاه به پرداخت جزای نقدی از یک میلیون ریال تا ده میلیون ریال با حکم محاکم قضایی محکوم خواهد شد .

تبصره ۲ - آئین نامه اجرایی این قانون مشتمل بر شرایط دریافت مجوز تأسیس و یا ادامه کار و ضوابط مربوط به فعالیت و تعیین تعرفه ها و نحوه نظارت بر آزمایشگاههای موضوع این قانون مقررات مربوط به متخلفین و لغو مجوز فعالیت و سایر موارد ضروری توسط وزارت کشاورزی تهیه و به تصویب هیات وزیران می رسد .

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه روز یکشنبه مورخ اول شهریور ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و یک مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۱/۶/۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است .

رئیس مجلس شورای اسلامی - علی اکبر ناطق نوری

**اداره قوانین
دایره چاپ و توزیع**